

Solidarita v Charte základných práv Európskej únie

Ve své rigorózní práci se autorka věnovala velmi komplexní a aktuální problematice úpravy sociálních práv v rámci Listiny základních práv EU. Jak naznačují diskuse předcházející kodifikaci sociálních práv na mezinárodní a národní úrovni, má tato otázka nejen čistě právní rozměr, ale vyvolává současně také řadu teoretických a koncepčních problémů týkajících se povahy, členění a statusu základních lidských práv jako takových. Domnívám se, že zvolené téma je proto nepochybně vhodným tématem rigorózní práce.

Formální aspekty:

Práce obsahuje 107 stran čistého textu. Práce je vybavena přiměřeně rozsáhlým seznamem primárních pramenů a sekundární literatury. Na jedné straně lze kritizovat, že naprostá většina citovaných publikací vznikla před rokem 2009, kdy Listina základních práv vstoupila v platnost. Na straně druhé je třeba uznat, že výběr literatury reflektuje interdisciplinární přístup k tématu a zohledňuje díla publikovaná v češtině, angličtině a francouzštině. Autorka pracovala velmi solidně s primárními prameny a čerpala relevantní poznatky z příslušné judikatury Soudního dvora EU.

Práce s poznámkami pod čarou vykazuje potřebnou úroveň. Citace jsou přehledné a odpovídají v zásadě běžným standardům, až na nepříliš přesvědčivou interpunkci. Jako další pozitivum lze uvést, že práce je napsána srozumitelným a odborným jazykem.

Po zvážení pozitivních a negativních momentů lze konstatovat, že rigorózní práce splňuje formální kritéria kladená na tento druh vědecké studie.

Obsah:

Kromě úvodu a závěru autorka členila svoji práci na 3 části.

Podle autorky je cílem práce poukázat na význam a inovativnost Listiny základních práv EU a na otázky související s její interpretací. Dalším dílčím cílem je analyzovat postavení a rozdílnost účinků práv a zásad upravených v Listině. V závěrečné části se autorka navíc zaměřila na vztah sociálních (solidárních) práv a základních tržních (ekonomických) svobod. Téma práce je v úvodní části studie dostatečně přesně a poměrně přehledně vymezeno. Stanoveným cílům odpovídá jednotná logická linie, která spojuje otázku začlenění sociálních

práv do hlavy IV Listiny, problematiku účinků a kategorizace práv obsažených v hlavě IV Listiny a vymezení těchto práv vůči tržním svobodám.

V první kapitole se autorka zabývala otázkou zařazení sociálních práv do katalogu lidských práv. Autorka vychází z toho, že Listina základních práv EU je prvním mezinárodním dokumentem slučujícím osobní svobody a sociální práva (str. 11). Toto tvrzení není správné, neboť o sloučení prvních dvou „generací“ lidských práv do jednoho dokumentu usilovali již autoři Všeobecné deklarace lidských práv, a co se týče právně závazné roviny, lze jako příklady uvést Mezinárodní úmluvu o odstranění všech forem rasové diskriminace (čl. 5) či Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen (čl. 11). U této příležitosti lze autorce vytknout, že poněkud opomenula otázku geneze sociálních práv na mezinárodní úrovni a ochudila tím svoji reflexi o okolnostech zařazení sociálních práv do Listiny.

V první části studie autorka dále stručně vymezuje pojetí práva solidarity a představuje jednotlivé články obsažené v hlavě IV Listiny. Autorka zde spojuje úpravu primárního práva a příslušné sekundární legislativy. Zajímavé jsou také poznatky získané ze sekundární literatury, byť autorka na tomto místě do velké míry opomenula standardní komentáře k Listině základních práv EU a také tzv. „Vysvětlení“ k Listině.

Teoreticky náročná je druhá část práce o právních účincích hlavy IV Listiny. Autorka upozornila na paradox, že autoři Listiny na jedné straně vycházeli z deklarované nedělitelnosti lidských práv a na straně druhé zavedli do Listiny rozlišování mezi právy a zásadami, které dopadají především do roviny přímé použitelnosti zásad. Na základě odkazů na sekundární literaturu vysvětluje autorka, v čem spočívá problém této kategorizace. Poněkud nejasný zůstává pojem přímé vymahatelnosti (str. 75). Autorka vyzdvihuje, že práva podle Listiny mají přímý účinek a jsou přímo vymahatelná. Bylo by vhodné tuto nestandardní terminologii upřesnit. Co znamená věta, že ustanovení formulované jako zásada může být uskutečněno bez jeho vyjádření jako subjektivního práva (str. 75)? Kdo vyjadřuje zásadu jako subjektivní právo a podle jakých kritérií? A kdo „realizuje“ zásadu/právo?

Ve třetí části práce vyzdvihla autorka určitou hierarchii tržních svobod a sociálních práv, jak by mohla vyplývat z judikatury SDEU. S ohledem na uvedenou judikaturu SDEU ve věcích Laval, Viking a Rüffert by však bylo možné položit otázku, jak lze v daném případě vymezit solidární/sociální právo vůči právu první generace (shromažďovací svoboda).

Celkové hodnocení

Rigorózní práci předloženou Mgr. Laciakovou považuji za studii, která po obsahové a metodické stránce splňuje kritéria kladená na tento druh vědecké práce. Autorka prokázala

schopnost vymezit komplexní předmět výzkumu a zformulovat relevantní teoretické otázky. Dále prokázala schopnost čerpat rozhodující poznatky z judikatury soudních orgánů a syntetizovat názory a argumenty obsažené v sekundární literatuře. Předložená studie nabízí kvalifikovaný pohled na aktuální problematiku.

V rámci obhajoby by měla autorka reagovat na podněty obsažené v tomto posudku. Mohla by také vysvětlit, jak se ke vztahu práv první a druhé „generace“ lidských práv staví jiné mezinárodní dokumenty. Jaké konkrétní „společenské změny, sociální progres a vědecký a technický rozvoj“ má autorka na mysli, když horuje pro nedělitelnost práv v Listině a proti rozlišování práva a zásad?

V Praze, dne 7. září 2014

Doc. Dr.iur. Harald Scheu, Ph.D.